TÜRK VATANDAŞLIĞININ YETKİLİ MAKAM KARARI İLE KAZANILMASININ ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

(Araştırma Makalesi)

DOI: https://doi.org/10.33717/deuhfd.1736465

Dr. Öğr. Üyesi Ekin Deniz İLHAN*

Öz

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması hallerinden biri olup; yetkili makam kararının ardından kişi Türk vatandaşlığını kazanmaktadır. Kişinin yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmasının geçerliliği ve sonuçları Türk Vatandaşlık Kanunu m.20'de düzenlenmiştir. Ana ya da babadan yalnızca birinin Türk vatandaşlığını kazandığı durumlarda, velayeti Türk vatandaşlığını kazanan ana ya da babada bulunan çocukların Türk vatandaşlığını kazanması diğer eşin buna muvafakat etmesi koşuluna bağlanmıştır. Diğer eşin muvafakat vermemesi durumunda, ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılır şeklinde Kanunda yer alan hüküm öğretide pek çok farklı açıdan eleştirilmiştir. Bu çalışmada öncelikle Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanılması incelenecektir. Ardından Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanılmasının çocuk üzerindeki etkisi incelenecektir. Son olarak, 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu m.20 kapsamında çocuğun Türk vatandaşlığa alınmasında yabancı mahkemeyi yetkilendiren hüküm değerlendirilecek ve çözüm önerilerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler

Yetkili Makam Yolu ile Vatandaşlık Kazanılması, Yabancı Mahkeme, Muvafakat, Yetki, Yetkili Makam Kararı ile Vatandaşlık Kazanımının Çocuk Üzerindeki Etkisi

* Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, İstanbul (ekin.ilhan@ozyegin.edu.tr) ORCID: 0000-0001-8537-4156 (Gönderim Tarihi: 07.07.2025-Kabul Tarihi: 30.07.2025) *Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.*

THE IMPACT OF ACQUIRING TURKISH CITIZENSHIP BY ADMINISTRATION ON MINORS

(Research Article)

Abstract

Acquisition of Turkish nationality by the decision of the competent authority is one way of acquiring Turkish nationality after birth; a person acquires Turkish nationality after the decision of the competent authority. Turkish Nationality Code Article 20 regulates the validity and consequences of the acquisition of Turkish nationality by the decision of the competent authority. In such cases where only one of the parents acquires Turkish nationality, the acquisition of Turkish nationality of the child for whom one of the parents has custody depends on the approval given by the other parent. In cases where the parent does not approve, the article in the Turkish Nationality Code states that the habitual residence court of one of the parent's decisions. The provision in the Law stating that if the other spouse does not give consent, the procedure shall be carried out according to the decision of the judge in the country where the mother or father's habitual residence is located, has been criticized in many different aspects in the doctrine. In this article, firstly, the acquisition of Turkish citizenship by the decision of the competent authority will be examined. Then, the effect of the acquisition of Turkish citizenship by the decision of the competent authority on the child will be examined. Finally, the provision authorizing the foreign court in the jurisdiction of the child to Turkish citizenship within the scope of Article 20 of the Turkish Nationality Code will be evaluated, and suggestions will be given.

Keywords

Acquisition of Citizenship by Competent Authority, Foreign Court, Consent, Jurisdiction, The Impact of Citizenship Acquisition by Decision of a Competent Authority on Minors

GİRİŞ

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun[1] 10. maddesinden itibaren düzenlenmektedir. Kanuna göre yetkili makam kararı ile vatandaşlığa alınma halleri; Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılması, Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması, Türk vatandaşlığının yeniden kazanılması, Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasıdır. Yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kazanılması (telsik), kişinin daha önce vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir devlete, o devlet kanunlarında öngörülmüş olan şartları da yerine getirmek koşuluyla kendi isteği ile vatandaşlığı kazanmak üzere başvurması ve devletin yetkili makamlarınca da kişiye vatandaşlık verilmesidir[2]. Yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kazanılmasında önemli unsurlar; kişinin iradesi, devlet ile kişi arasındaki bağ ve yetkili makamın iradesi şeklinde ifade edilmektedir[3]. Kişinin iradesi unsuru, vatandaşlığı kazanma konusundaki iradesini yetkili makamlara iletmesi bakımından önem taşımaktadır. Devletlerin vatandaşlık verecekleri kişiler ile aralarında bir ilgi bağının olmasını beklemektedirler ve bu bağa ilişkin aranacak koşulları da devletler vatandaşlık yasalarında düzenlemektedirler[4]. Son olarak kişinin vatandaşlık kazanabilmesi için yetkili makamın iradesinin de bu yönde ortaya konmuş olması gerekmektedir. Türk vatandaşlığını bu yolla kazanma anı, yetkili makamın kararı verdiği andır[5]. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığına alınan kişiler, doğum yolu ile ve doğum anında Türk vatandaşlığına sahip olan asli Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip olurlar, kazandıkları statü asli vatandaşlıkta olduğu gibi mutlak ve süreklidir[6]. Burada yetkili makam tarafından bir takdir hakkı kullanılmaktadır[7]. Öğretide, kanuni sınırlar içinde kalmak, eşitlik ilkesi, kamu yararının gözetilmesi, gerekçelendirme ve takdiri yetkinin kullanımı, bu

---

1 RG 12.06.2009/27256. Kısaca "TVK" olarak anılacaktır.

2 **Nomer**, Ergin: Türk Vatandaşlık Hukuku, 30. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 2022, s. 75; **Turan**, Turgut/**Tanrıbilir**, Feriha Bilge: Vatandaşlık Hukuku, 4. Baskı, Yetkin, Ankara 2017, s. 62; **Güngör**, Gülin: Tâbiiyet Hukuku, 10. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 80; **Doğan**, Vahit/**Yılmaz**, Alper Çağrı/**İzmirli Ayhan**, Lale: Türk Vatandaşlık Hukuku, 19. Basım, Savaş Yayınevi, Ankara 2023, s. 55; **Uluocak**, Nihal: Türk Vatandaşlık Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul 1986, s. 47.

3 **Turan/Tanrıbilir**, s. 63; **Doğan/Yılmaz/İzmirli**, s. 55.

4 **Doğan/Yılmaz/İzmirli**, s. 55.

5 **Nomer**, s. 79; **Turan/Tanrıbilir**, s. 103.

6 **Turan/Tanrıbilir**, s. 103.

7 **Nomer**, s. 79.

takdir yetkisinin sınırları arasında sayılmıştır[8]. Bu hali ile, başvuru sahibi, Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun aradığı şartları taşıyor olsa bile Türk vatandaşlığına kabul edilmeyebilir[9].

Konumuz itibarıyla, TVK ışığında yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının çocuklar üzerindeki etkisi üzerinde durulacaktır. Bu çalışmada, TVK çerçevesinde yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığının kazanıldığı durumlarda vatandaşlık kazanımının çocuklar üzerindeki etkisi incelenecektir. Özellikle, anne veya babanın velayeti kendisinde bulunan çocukların, diğer eşin muvafakat etmemesi halinde, anne veya babanın mutad meskenin bulunduğu yer mahkemesini yetkilendiren TVK'nın ilgili hükmünün doğurduğu sorunlara değinilecektir.

I. YETKİLİ MAKAM KARARI İLE TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

A. Velayet Hakkı Bakımından Değerlendirme

Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan ana ya da babanın çocuklarının Türk vatandaşlığını hangi şartlar ile nasıl kazanacağı hususu hem mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda hem de TVK'nın ilgili maddelerinde düzenlenmiştir. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının geçerliliği ve sonuçları TVK m.20'de düzenlenmiştir. TVK m.20 f.1'de "*Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin kararlar, karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder*." ifadesi yer almaktadır. Türk vatandaşlığı bu tarihte kazanılacaktır. Kazanma kararı, müracaat makamlarına ve sonrasında ilgiliye tebliğ edilir. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmış kişiler ile Türk vatandaşlığını doğum yolu ile kazanmış kişiler, vatandaşlık statüsü bakımından tamamen aynı hukuki konumdadır. Kişinin Türk vatandaşlığını kazanmasının etkileri eş ve çocuklar bakımından farklıdır. TVK m. 20 f.1 uyarınca, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması eşin vatandaşlığına tesir etmez[10].

---

8 **Güngör**, s. 81.

9 Doktrinde bu husus idarenin "serbest takdir hakkı" olarak nitelendirilmiştir. Bkz. **Nomer**, s. 88.

10 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda, 403 sayılı Kanunun aksine, Türk vatandaşlığının kazanılması bakımından, diğer eşin vatandaşlığa etkisi kabul edilmemiştir. 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda yer alan ve vatandaşlığa alınan erkek eşin vatansız karısının kocasına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanacağına ilişkin düzenlemeye (403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m.15, Yönetmelik m.23 c.2) 5901 sayılı kanunda yer verilmemiştir. Hatta mülga kanunun 15. maddesine göre, vatansız olan kadın kocasına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanmaktaydı.

TVK m. 20 f.2 uyarınca; "*Ana veya babanın velayeti kendisinde bulunan çocukları, diğer eşin muvafakat etmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılır. Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kazanır."* hüküm altına alınmıştır. İlgili hüküm milletlerarası vatandaşlık hukukunda geçerli hale gelen ve dikkate alınması gereken prensipler bakımından "vatandaşlık kişiye zorla yükletilemez" ilkesine paralel olarak düzenlenmiştir[11]. Buna göre, vatandaşlığın zorla, ilgilinin iradesi olmaksızın yükletilmemesi esastır. Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan çocuğun ana ve babası ile birlikte vatandaşlık edinmesinde, çocuğun üstün yararı gözetilerek karar verilmesi gereklidir. TVK m.20 f.2 hükmü, ana ve baba ayrımı yapmaksızın belirlenmiş olması ve çifte vatandaşlığı önleyecek şekilde kaleme alınış biçimi isabetlidir[12].

Değerlendirme ve önerilere geçilmeden önce, çalışmanın bu bölümünde maddede bahsedilen çocuğun kim olduğu, velayet ve evlilik birliğine ilişkin açıklamalara yer verilecektir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, TVK m. 20 uyarınca kastedilen çocuk ergin olmayan çocuktur[13]. Ayrıca, çocuğun ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanmasında cinsiyet ayrımı yapılmamıştır[14]. Bu kapsamda maddede düzenlenen "çocuk" ile kastedilen, ergin olmayan çocuktur. Çocukların ergin olma şartı ise, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun[15] m.9 uyarınca kendi milli hukuklarına göre tespit edilecektir.

İkinci olarak, ana babadan sadece birinin Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurması halinde, ergin olmayan çocuğun vatandaşlık kazanacak ana veya babanın velayetinde olması gereklidir. Maddi hukuk bakımından sadece küçük çocukların velayetinden bahsedildiğinden, hükmün doğası gereği velayet altında olma şartı aranmaktadır[16].

Türk vatandaşlığının ana veya babaya bağlı olarak kazanılmasında ergin olmayan çocuğun, vatandaşlık kazanacak ana ya da babanın velayeti altında olması gereklidir. Çocuğun velayeti ana ve baba tarafından birlikte

---

11 **Nomer**, s. 9; **Güngör**, s. 39.

12 **Tiryakioğlu**, Bilgin: "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması", Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (Ed: Doğan, Vahit/Tanrıbilir, Feriha Bilge/Şit, Banu), Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 95.

13 **Güngör**, s. 165; **Doğan/Yılmaz/İzmirli**, s. 116.

14 **Güngör**, s. 165.

15 R.G. 27.11.2007/5718. Kısaca "MÖHUK" olarak anılacaktır.

16 **Doğan/Yılmaz/İzmirli**, s. 116.

kullanılmakta ise, bunlardan birinin Türk vatandaşlığını kazanmış olması, çocuğun vatandaşlığını etkilemeyecektir[17]. TVK'nın Türk vatandaşlığını kazanan ana babalarına bağlı olarak kazanacak olan çocuğun, ana ve babasının evli olup olmamasına bağlı bir ayrım yapıldığı Türk Vatandaşlık Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik[18] hükümlerinden anlaşılmaktadır[19]. Çocuğun ana babası evli ancak Türk vatandaşlığını kazanma başvurusu, eşlerden sadece biri tarafından yapılıyorsa ve diğer eş de buna muvafakat vermiş ise, çocuk Türk vatandaşlığını kazanacaktır[20]. Ana veya baba evli değil ise, başvuru sahibi ana veya babanın velayet hakkına sahip olması ve diğer eşin muvafakat vermesi halinde, çocuk Türk vatandaşlığını kazanabilecektir[21]. Belirtilmelidir ki, Türk Medeni Kanunu'nun 336. maddesinin 1.fıkrası uyarınca evlilik devam ettiği sürece ana veya baba velayeti birlikte kullanabilirler. Türk Medeni Kanunu[22] evlilik sürecince ortak velayeti öngörmektedir. Ancak ortak hayata son verildiği durumda hâkim, velayeti eşlerden birine verecektir. Ayrıca Yargıtay, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 7 No'lu Protokol'ün Türkiye bakımından 2016 yılında yürürlüğe girmesi ile dönmüştür[23]. Bu karar ile boşanmış ana babaya müştereken velayet hakkı veren yabancı mahkeme kararları, kamu düzeni engeline takılmadan tenfiz edilmeye başlamıştır[24]. Ortak velayet söz konusu olduğunda, çocuğun vatandaşlığı konusunda nasıl bir yol izleneceği konusunda kanunda bir düzenleme mevcut olmayıp, bu ihtimalde çocuğun üstün yararı kriterine göre karar verilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Çocuk, zayıf taraf olarak değerlendirildiği için pek çok hukuk sisteminde onun yararının gözetilmesi bir genel hukuk ilkesi olarak kabul edilmektedir. Nitekim, zayıf taraf olarak çocuğun korunması ilkesi, Türk kanunlar ihtilafı hukukunun değerlerinin sağlanması bakımından devlet menfaati içerisinde yer alan milletlerarası toplumun genel menfaatlerindendir[25]. Bu nedenle, çocuğun korunmasına yönelik düzenleme-

---

17 **Nomer**, s. 116.

18 R.G. 6.4.2010/27544. Kısaca "Yönetmelik" olarak anılacaktır.

19 **Aybay**, Rona/**Özbek**, Nimet/**Ersen Perçin**, Gizem: Vatandaşlık Hukuku, Siyasal Kitabevi, Ankara 2019, s.128.

20 Yönetmelik m.37 f.3- f.5, m.38 f.1.

21 Yönetmelik m.37 f.4.

22 R.G. 27.11.2001/4721.

23 Yarg. 2. HD, T. 04.12.2017, E. 2016/18674, K. 2017/13800, (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 22/7/25).

24 **Şanlı**, Cemal/**Esen**, Emre/**Ataman-Figenmeşe**, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 11. bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2024, s. 715; **Çelikel**, Aysel/**Erdem**, Bahadır: Milletlerarası Özel Hukuk, 18. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2024, s. 786.

25 **Güngör**, Gülin: Türk Milletlerarası Özel Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 62.

lerin yetersiz kaldığı hallerde, çocuğun yararını gözeten yaklaşımlar ilke olarak uygulanabilir olacaktır[26].

Son olarak, ana veya babalarının Türk vatandaşlığını kazandığı anda ergin olan çocuklar, analarının veya babalarının Türk vatandaşlığına alınmasından etkilenmeyeceklerdir. Buna karşılık kanun lafzında kullanılan "diğer eş" ile kastedilen, şüphesiz Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurmamış olan ana ya da babadır. Söz konusu diğer eşin, bu duruma muvafakat etmesi gereklidir. Türk vatandaşlığını kazanamayan ana ya da baba muvafakat[27] verir ise, çocuklar Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanacaktır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılacaktır. Ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesi, çocuğun Türk vatandaşlığına geçmesinde menfaatinin olduğu kanaatine varır ise, çocuk Türk vatandaşı olabilecektir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu diğer eşin[28] hukuki olarak çocuğun annesi veya babası olduğunu adi kanuni karine olarak kabul etmektedir[29]. Aksi durumda, hukuki olarak anne ya da baba olmayan eşin muvafakatinin aranmasında yarar görülmemektedir[30].

B. Karşılaştırmalı Hukuk Açısından

Kıta Avrupası Hukuk sisteminden Alman Vatandaşlık Kanunu incelendiğinde, ana ya da babanın muvafakat vermemesi durumunda velayeti kendisinde bulunan çocukların vatandaşlığı için mahkeme kararının aranacağına

---

26 Ayrıca bkz. **Tuna**, Ekin: Milletlerarası Özel Hukukta Çocuğun Üstün Yararı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

27 Türk Vatandaşlık Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliği'nin 68. maddesinin 1.fıkrasına göre, muvafakat Türk vatandaşlığını kazanma veya kaybetme müracaatında bulunan ana veya babaya bağlı olarak işlem gören çocuk ile ilgili muvafakat noter huzurunda verilir. Ancak müracaat makamında işlemi yapan memur huzurunda da muvafakat verilebilir.

28 Muvafakat bakımından kanunun lafzında kullanılan "diğer eş" terimi öğretide eleştirilmiştir. Şöyle ki, ana babanın boşanmış ya da diğer babanın ölmesi durumunda, Türk vatandaşlığını kazanmak için başvuran anne ya da baba yeni bir kişi ile evlenmiş olabilir. Bu nedenle "diğer eş" ifadesi isabetsiz bulunmuştur. **Güngör**, s. 166. Doktrinde Erten, isabetli olarak hükmün kaleme alınış biçimi bakımından çocuğun Türk vatandaşlığını kazanamayan ana ya da babasından muvafakat alınması şeklinde ifade edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. **Erten**, Rıfat: "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler", Ankara Barosu Dergisi, Cilt 66, Sayı 4, 2008, s. 56.

29 **Güngör**, s. 165.

30 **Erten**, s. 56.

ilişkin bir hüküm mevcut değildir[31]. Alman hukukuna göre çocuğun vatandaşlık kazanabilmesi kararı için, birlikte vatandaşlık kazanacağı ana ya da babanın velayeti üzerinde bulundurması yeterlidir[32]. Fransız hukukunda ise vatandaşlık, esas olarak Fransız Medeni Kanunu'nda düzenlenmiştir[33]. Medeni kanunda çocuğun vatandaşlık kazanmasıyla ilgili hükümler yer almaktadır. Ancak, çocuğun vatandaşlık kazanmasında eşlerden birinin açık rızasının aranmasına yönelik özel bir hüküm, Türk Vatandaşlık Kanunu'nda (m. 20) olduğu gibi doğrudan düzenlenmemiştir. Medeni Kanun'un 22-1. maddesine göre, reşit olmayan çocuk, ebeveynlerinden biri Fransız vatandaşlığını kazanırsa, eğer bu ebeveynle aynı ikametgâha sahipse ya da boşanma veya ayrılık hâlinde dönüşümlü olarak onunla yaşıyorsa, kendiliğinden Fransız vatandaşı olur. Ancak, bu hüküm; ana ya da babanın Fransız vatandaşlığını Fransız Hükûmeti kararıyla ya da beyan yoluyla kazanması hâlinde ve yalnızca çocuğun ismi kararname veya beyanda açıkça belirtilmişse uygulanır.

İsviçre hukuku göre ise, İsviçre Vatandaşlık Kanunu'nda ana ya da babanın muvafakat vermemesi durumunda velayeti kendisinde bulunan çocukların vatandaşlığı için mahkeme kararının aranacağına ilişkin bir hüküm mevcut değildir. İsviçre Vatandaşlık Kanunu'nun 31. (1) maddesi uyarınca çocuğun vatandaşlığına ancak yasal temsilcisi vasıtası ile başvurulabilmektedir[34]. Eşler arasında bir anlaşmazlık olması durumunda, hangi ebeveynin

---

31 German Nationality Act, English Version, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stag/englisch_stag.html, (Erişim Tarihi: 22.06.25).

32 German Nationality Act, English Version Article § 4(1) *Staatsangehörigkeitsgesetz* (StAG): *"A child shall acquire German citizenship by birth if one parent possesses German citizenship. Where at the time of the birth only the father is a German national, and where for proof of descent under German law recognition or determination of paternity is necessary, acquisition shall be dependent on recognition or determination of paternity with legal effect under German law; the declaration of recognition must be submitted or the procedure for determination must have commenced before the child reaches the age of 23."*

33 Code Civil, Article, English Version Article 22-1: *"A minor child one of the parents of whom acquires French nationality, becomes French as of right where he has the same usual residence as that parent, or resides in turn with that parent in the event of separation or divorce. The provisions of this Article shall not apply to the child of a person who acquires French nationality by a decision of the French government or by declaration of nationality unless his name is mentioned in the decree or the declaration.",* https://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf , (Erişim Tarihi:7/7/25).

34 Swiss National Act, English Version Article 31: *"Minor children may only apply for naturalization through their legal representative. Minor children over the age of 16*

temsil yetkisine sahip olacağı İsviçre Medeni Kanunu'nun 306. maddesi[35] uyarınca, bağımsız bir kurum olan İsviçre Çocuk ve Yetişkin Koruma Kurumu tarafından çocuğa bağımsız bir temsilci atanabilir. Ayrıca bu konuda bir uyuşmazlık çıkması durumunda, İsviçre Medeni Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca aile mahkemesinde dava açılacaktır.

Anglo Amerikan hukuk sistemi bakımından incelendiğinde, Amerikan Vatandaşlık Kanunu'nun[36] §320. maddesi uyarınca, çocuğun ana ya da babası doğum yolu ile Amerikan vatandaşı ise, çocuk Amerika'da yasal ikamet izni ile ikamet etmekte ve 18 yaşından küçük ise, velayeti kendisinde olan ana ya da babası vatandaşlık başvurusunda bulunabilir. Yine ortak velayet söz konusu olur ise ve eşler arasında çocuğun vatandaşlığı konusunda bir uyuşmazlık çıkar ise, yetkili mahkemenin eşlerin ikametgahı olan aile mahkemesi olduğu belirtilmiştir[37]. İngiliz hukukunda ise, 1989 tarihli Çocuk Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca, ana ya da babanın muvafakat vermemesi durumunda velayeti kendisinde bulunan çocukların vatandaşlığı için, çocuğun üstün yararı gözetilerek çocuğun İngiltere'de bulunan yerleşim yerinde bulunan aile mahkemesine başvurulabilecektir[38]. İtalyan hukuku incelendiğinde, İtalyan Vatandaşlık Kanunu'nun[39] 14. maddesi uyarınca, velayeti kendisinde bulunan eş çocuğun vatandaşlığına karar verecektir.

Özetle, çocuğun vatandaşlık kazanımında ebeveynin rızasının gerekliliği, farklı hukuk sistemlerinde farklı şekillerde düzenlenmektedir. Alman ve İsviçre hukuklarında, velayeti elinde bulunduran ebeveynin tek başına başvurusu yeterli olup, diğer ebeveynin rızasına gerek yoktur; İsviçre'de ana ya da babanın muvafakat vermemesi durumunda temsilci atanması veya aile

---

must also declare in writing their wish to become a Swiss citizen." https://www.droit-bilingue.ch/en-de/1/14/141.0-31-35.html , (Erişim Tarihi: 1/7/25).

35 Swiss Civil Act, Article 306 ZGB **"***Children with capacity of judgment who are under parental responsibility may, with their parents' consent, act for the family as a whole, but in so doing engage not themselves but their parents."* https://lawbrary.ch/law/art/ZGB-v2025.01-en-art-306/ , (Erişim Tarihi: 1/7/25).

36 Amerikan Vatandaşlık Kanunu, US Code 8 U.S.C. § 1431 https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2023-title8/html/USCODE-2023-title8-chap12-subchapIII-partII-sec1431.htm?utm_source=,(Erişim Tarihi: 1.7.25).

37 Amerikan Vatandaşlık Kanunun Uygulanmasına ilişkin Resmi Kılavuz https://www.uscis.gov/policy-manual/volume-12-part-h-chapter-4 E.T , (Erişim Tarihi: 1/7/25).

38 İngiltere Çocuk Kanunu, UK Children Act 1989 Section 8 https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/section/10/enacted E.T. , (Erişim Tarihi: 1/7/25).

39 İtalyan Vatandaşlık Kanunu, https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1992-02-05;91~art14-com1= , (Erişim Tarihi: 6/7/25).

mahkemesine başvuru mümkündür. Fransız hukukunda ise çocuk, belirli koşullar altında ebeveyniyle birlikte kendiliğinden vatandaşlık kazanabilir; ancak açık muvafakat şartı aranmamaktadır. Anglo-Amerikan hukuk sistemde, ABD'de yasal temsilcinin rızası aranmakta, anlaşmazlık hâlinde aile mahkemesi devreye girmektedir. İngiliz hukukunda ise çocuğun vatandaşlığı konusunda anlaşmazlık çıktığı durumda "çocuğun üstün yararı" esas alınarak, aile mahkemesine başvurulabilir. Karşılaştırmalı hukukta çocuğun vatandaşlığı konusunda muvafakat verilmemesi durumunda aile mahkemesine başvurulacağı öngörülmekle birlikte, ana ya da babanın mutad meskenin bulunduğu hâkim kararına göre işlem yapılacağına ilişkin bir hüküm mevcut değildir. Çalışmanın sonraki bölümünde ilgili hüküm üzerine değerlendirme ve öneriler üzerinde durulacaktır.

II. YABANCI MAHKEMENİN YETKİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Kanunda yer alan, "*muvafakat etmemesi, bir uyuşmazlık konusu yapıldığı taktirde, ana ya da babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılır"* hükmü söz milletlerarası yetki hukuku prensibine pek çok bakımından aykırıdır ve aynı zamanda tanıma tenfiz prosedüründe de birtakım zorluklar doğuracak niteliktedir. Şöyle ki; hüküm çocuğun Türk vatandaşlığına ilişkin olarak yabancı mahkemeyi yetkilendirmektedir. Bu durum milletlerarası usul hukuku bakımından pek çok sorun doğurmaktadır[40]. Zira, vatandaşlık devletin egemenlik hakkını ilgilendiren bir meseledir ve Türk vatandaşlığının kazanılması konusunda yabancı bir mahkemenin yetkilendirilmesi milletlerarası yetki hukuku prensiplerine aykırılık teşkil eder[41]. Milletlerarası özel hukuk bakımından bu durum mahfuz yetki olarak tanımlanır[42]. Kanaatimizce, söz konusu hüküm mahfuz yetki

---

40 Milletler arası usul hukukunda, özel hukuk uyuşmazlıkları bakımından uygulanacak usul, kural olarak mahkemenin hukukudur. Başka bir anlatımla, milletlerarası usul hukuku bakımından *lex fori* prensibi geçerlidir. **Özel**, Sibel/**Erkan**, Mustafa/**Pürselim**, Hatice Selin/**Karaca**, Akif: Milletlerarası Özel Hukuk, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 550.

41 **Nomer**, s. 116.

42 Mahfuz yetki, devletin vatandaşını tayini konusunda sahip olduğu yetkidir. Her devletin vatandaşlarını kendisinin belirlemesi yetkisi olarak bilinmektedir. **Güngör**, s. 14. Devletlerin vatandaşlarını belirleme yetkisi ve bu yetkinin sınırı, vatandaşlık hukuku alanında ilk milletlerarası sözleşme niteliğinde olan 1930 Vatandaşlık Kanunları İhtilaflarına İlişkin Çeşitli Meseleler Hakkında Lahey Sözleşmesinin 1. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Sözleşme kapsamında, devletlerin kendi vatandaşlarını belirleme tayin hakkı bulunmaktadır. Bu konudaki hukuki düzenlenmeler için bkz. **Gümüşlü Tunçağıl**,

prensibine de aykırılık teşkil eder niteliktedir. Çünkü, devletin vatandaşını tayini konusunda sahip olduğu yetki prensibi uyarınca, çocuğun Türk vatandaşlığı konusunda Türk mahkemelerinin yetkili olması gerekir.

Hüküm, bu hali ile yabancı mahkemeye görev ve yetki tesisi verir niteliktedir[43]. Yabancı mahkemenin çocuğun Türk vatandaşlığı konusunda kendisini görevsiz ve yetkisiz sayması ihtimali her zaman mevcuttur.

Öğretide hükmün uygulanış biçimi bakımından bir nevi "*lex imperfecta"*[44] niteliğinde olduğu ifade edilmiştir[45]. Hükmün kaleme alınış biçimi düşünüldüğünde yabancı mahkemenin böyle bir karar verecek olması, vatandaşlığın kazanılmasındaki takdir yetkisini yabancı mahkemeye vermek anlamına gelecektir. Bu kapsamda söz konusu hükmün, çocuğun anne ya da babasının muvafakat vermemesi halinde, onların Türkiye'de mutad meskeni olmak kaydı ile Türk mahkemelerini yetkilendirecek bir hüküm eklenerek tekrar kaleme alınması gerektiği kanaatindeyiz.

Çocuğun aynı zamanda yabancı hâkimin mensup olduğu devletin vatandaşı olduğu hallerde, yabancı mahkemenin olumlu bir karar vermesi ancak o devletin çok vatandaşlığı kabul etmiş olmasına bağlı olacaktır. Söz konusu devlet çok vatandaşlığı kabul etmeyen bir devlet ise, yabancı mahkeme davayı reddedebilir[46].

Söz konusu kanun hükmü sonucu verilen yabancı mahkeme kararının Türkiye'de tanınması aşamasında birtakım sorunlar doğacağı şüphesizdir[47]. Şöyle ki, yabancı mahkeme kararının Türkiye'de tanınması için Türk hâkimi, MÖHUK m.58 ile m. 54 maddelerine başvuracaktır. Çocuğun Türk vatandaşlığın kazanması konusunda, egemenlik hakkına ve şüphesiz mahfuz yetki prensibine aykırı olarak verilen yabancı mahkeme kararı, kararın tanınması ve tenfizi aşamasında kamu düzeni engeli ile karşılaşabilir.

Yabancı mahkeme kararının hüküm fıkrasının, Türk kamu düzenine aykırılık teşkil edecek olması durumunda, MÖHUK m. 54 (c) hükmü uyarınca kamu düzeni engeli söz konusu olur[48]. Öğretide kabul edilen görüşe

---

Gülce: "Vatandaşlığa İlişkin Bazı Meseleler Hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları", Public and Private International Law Bulletin, Cilt 41, Sayı 1, 2021, s. 105.

43 **Erten**, s. 56.

44 *Lex imperfecta,* sistematik yorum bakımından normların yorumlanmasında rol oynamaktadır. Bu kurallar kural öngörür, ancak kurala bir yaptırım bağlamaz. **Gözler**, Kemal: Hukuka Giriş, Güncellenmiş 20. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2023, s. 307.

45 **Nomer**, s. 117.

46 **Güngör**, s. 166.

47 Aynı yönde **Erten**, s. 56.

48 **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 741.

göre, yabancı mahkeme kararının Türk kamu düzenine açıkça aykırı değerlendirilebilmesi için, kararda yer alan hüküm fıkrasının, Anayasanın veya hukuk sisteminin temel ilkelerine, Türk hukuk felsefesine, adil yargılanma ve savunma hakkına, Türk toplumunun genel örf adet ve ahlak anlayışına aykırı olması gereklidir[49].Tanıma veya tenfize konu kararın kamu düzenine aykırı olup olmadığı, kararda yer alan hüküm fıkrası üzerinde yapılacak bir inceleme ile tespit edilecektir. Bu kapsamda, tanıma tenfiz hukukunda, kamu düzeni müdahalesi hem maddi hukuka hem de usul hukukuna ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır[50]. Nitekim, Türk vatandaşlığının kazanılması konusunda yabancı mahkemeyi yetkilendiren bir kanun hükmü, tanıma ve tenfiz aşamasında Türk hukukunun temel prensiplerine aykırılık teşkil edecektir. Bu kapsamda, milletlerarası usul hukuku bakımından, çocuğun vatandaşlığı konusunda alınan yabancı mahkeme kararının Türkiye'de etki ve sonuç doğurmaması gibi sakıncalı sonuçlar doğabilir.

Son olarak, Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuran kişilerin o tarihte küçük olan çocukları, örneğin yabancı ana veya babanın muvafakat etmemesi ve Türk vatandaşı ana veya babanın o tarihte mutaden sakin olduğu yabancı ülkenin mahkemesinin olumlu bir karar vermemesi nedeniyle ya da çocukların Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın velayeti altında bulunmamaları sebebi ile Türk vatandaşlığını kazanamamış olabilirler. Bunlardan, ana ya da babasının yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti altında olmadığı için birlikte işlem görememiş ergin olmayan çocukların sonraki bir tarihte, Türk vatandaşı ana ya da babanın velayeti altında olması durumunda, hayatının devamı aileye bağlı olan bu çocuklar hakkında istisnai haller kapsamında bu kişilerin Türk vatandaşlığına alınmaları söz konusu olabilir[51]. Nitekim, karşılaştırmalı hukuka bakıldığında Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin 6. maddesi'nin 4/c hükmü uyarınca, âkit devletler iç hukuk kuralları ile vatandaşlığın kazanılması yolunu kolaylaştırma yükümlüğündedirler. Bu hükme göre, ana veya babadan biri vatandaşlığı sonradan elde eder ise, çocuk ana veya babadan vatandaşlık kazanınca kolay bir yoldan vatandaşlığı elde edebilecektir. Bu kapsamda karşılaştırmalı hukuk da dikkate alındığında, bu kişilerin kanaatimizce Türk vatandaşlığına alınması zaruri görülen kişiler olarak istisnai haller kapsamında Türk vatandaşlığını kazanması gerekmektedir.

---

49 **Şanlı/Esen/Ataman-Figenmeşe**, s. 701.

50 **Nomer**, Ergin: Devletler Hususi Hukuku, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2023, s. 533.

51 Aynı yönde **Güngör**, s. 168.

SONUÇ

Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 20. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*diğer eşin muvafakati yoksa vatandaşlık kazanımı, eşin yerleşim yerindeki ülke mahkemesinin kararına göre yapılır*" hükmü, çocuğun yüksek yararı ilkesinin Türk kanunlar ihtilafı hukukunun değerleri açısından kazandığı öneme rağmen, uygulamada ciddi sorunlara yol açabilecek niteliktedir. Zira bu düzenleme, yabancı mahkeme kararlarının doğrudan icra edilebileceğini ima etmekte ve Türk özel hukuk sisteminde tanıma ve tenfiz süreçlerinin göz ardı edilmesine neden olabilecek yorumlara açıktır. Ayrıca, vatandaşlığın devletin egemenlik hakkına ilişkin yönü göz önüne alındığında, yabancı bir devletin mahkemesinin, Türk vatandaşlığının kazanımında dolaylı da olsa belirleyici bir rol oynaması, yukarıda incelendiği üzere pek çok açıdan tartışmalıdır. Bu durum, özellikle çocuğun velayetinin kimde olduğu, milletlerarası usul prensipleri bakımından aykırılıklar doğuracağı ve çocuğun üstün yararının nasıl korunacağı gibi temel meselelerde belirsizlik yaratmaktadır.

Yukarıdaki tespitler ışığında, Türk Vatandaşlık Kanunu'nun yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kazanılması bakımından çocuklar açısından doğan hukuki sonuçlar kısmında yabancı mahkemeye yapılan yetki tesisinin tekrar gözden geçirilmesi gerekliliği açıktır. Ayrıca, çocuğun üstün yararının her durumda öncelik taşıdığı ve uluslararası sözleşmelere uyum sağlanmasının zorunlu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda, diğer eşin muvafakat etmemesi, uyuşmazlık konusu yapıldığı taktirde, yabancı mahkemenin çocuğun Türk vatandaşlığına karar verecek olması milletlerarası usul hukuku prensiplerine aykırılık arz etmektedir. Bir ihtimal dahi, bu konuda yabancı mahkemenin yetkili olacağı olasılığından yola çıkılsa bile, tanıma ve tenfiz prosedüründe pek çok problem doğacağı açıktır. Sonuç olarak, TVK'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasının, çocuğun vatandaşlığı konusunda diğer eşin muvafakat vermemesi ihtimalinde milletlerarası usul hukuku prensiplerine uygun olarak tekrar kaleme alınması gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Aybay, Rona/**Özbek**, Nimet/**Ersen Perçin**, Gizem: Vatandaşlık Hukuku, Siyasal Kitabevi, Ankara 2019.

Çelikel, Aysel/**Erdem**, B. Bahadır: Milletlerarası Özel Hukuk, 18. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2024.

Doğan, Vahit/**Yılmaz**, Alper Çağrı/**İzmirli Ayhan**, Lale: Türk Vatandaşlık Hukuku, 19.Basım, Savaş Yayınevi, Ankara 2023.

Erten, Rıfat: "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler", Ankara Barosu Dergisi, Cilt 66, Sayı 4, 2008, s. 36-61.

Gözler, Kemal: Hukuka Giriş, Güncellenmiş 20. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2023.

Güngör, Gülin: Tâbiiyet Hukuku, 10.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.

Güngör, Gülin: Türk Milletlerarası Özel Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.

Gümüşlü Tunçağıl, Gülce: "Vatandaşlığa İlişkin Bazı Meseleler Hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları", Public and Private International Law Bulletin, Cilt 41, Sayı 1, 2021, s. 99-127.

Nomer, Ergin: Türk Vatandaşlık Hukuku, 30. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 2022.

Nomer, Ergin: Devletler Hususi Hukuku, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2023.

Özel, Sibel/**Erkan**, Mustafa/**Pürselim**, Hatice Selin/**Karaca**, Akif: Milletlerarası Özel Hukuk, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Şanlı, Cemal/**Esen**, Emre/**Ataman-Figenmeşe**, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 11. bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2024.

Tiryakioğlu, Bilgin: "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararı ile Kazanılması", Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu (Ed: Doğan, Vahit/Tanrıbilir, Feriha Bilge/ Şit, Banu), Seçkin Yayınevi, Ankara 2008, s. 79-96.

Turan, Turgut/**Tanrıbilir**, Feriha Bilge: Vatandaşlık Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.

Tuna, Ekin: Milletlerarası Özel Hukukta Çocuğun Üstün Yararı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

Uluocak, Nihal: Türk Vatandaşlık Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul 1986.

İnternet Kaynakları

German Nationality Act, English Version, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stag/englisch_stag.html, (Erişim Tarihi: 22.06.25).

https://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf (Erişim Tarihi:7/7/25).

https://lawbrary.ch/law/art/ZGB-v2025.01-en-art-306/, (Erişim Tarihi: 1/7/25).

https://www.droit-bilingue.ch/en-de/1/14/141.0-31-35.html, (Erişim Tarihi: 1/7/25).

https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2023-title8/html/USCODE-2023-title8-chap12-subchapIII-partII-sec1431.htm?utm_source= , (Erişim Tarihi: 1.7.25).

https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1992-02-05;91~art14-com1=, (Erişim Tarihi: 6/7/25).

Mahkeme Kararları

Yargıtay 2. HD, T. 04.12.2017, E. 2016/18674, K. 2017/13800, (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 22/7/25).